วัสมูลเทศนา

(แสดงมูลเหตุฝนตกฝนแล้ง)

พระเทพวิสุทธิเวที

วัดมหาพฤฒาราม

จัดพิมพ์แจกเป็นกุศลธรรมทาน

๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๖

คำนำ

วัสสมูลเทศนา ซึ่งแสดงมูลเหตุฝนตกฝนแล้ง กัณฑ์นี้ ข้าพเจ้าได้แต่งขึ้นเทศน์ทางวิทยุ เพื่อโปรดญาติพี่น้องชาวพุทธผู้มักประสบความแห้งแล้งเพราะฝนแล้ง โดยเฉพาะพวกที่อยู่ในที่ราบสูง จะได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดมีฝนตกลงมาตามสมควร เพราะได้เคยไปแสดงเรื่องเช่นนี้ ท้องที่กันดารหลายแห่ง ถ้าคนทั้งปวงในถิ่นนั้น พร้อมกันรักษาศีลประพฤติธรรม ตามที่ได้เทศน์อบรมแนะนำไว้ ก็จะได้ผลดีโดยเกิดมีฝนตกลงมาตามควร แต่ถ้าคนไม่ดีไม่มีศีลธรรมมีประปนอยู่ในสังคมนั้น ก็อาจไม่ได้ผลดีตามต้องการ ฯ และในคราวเทศน์ทางวิทยุในวันนั้น ก็จำต้องตัดออกเกือบครึ่ง เพราะมีเวลาจำกัด จึงได้ปรารภกับคุณนายคำบั่น คลอสเนอร์ เพื่อจัดพิมพ์แจกเป็นกุศลธรรมทาน ในคราวประชุมเจ้าคณะ เจ้าอาวาส เพื่อการพัฒนาวัด ในหนตะวันออก ที่จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๑๗—๑๙—๑๙ มิถุนายน ๒๕๑๒ นี้ ซึ่งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าอาวาสวัดพัฒนา รวม ๑๙ จังหวัด เข้าร่วมประชุม

มีจำนวน ๓๕๐ รูป ฯ คุณนายคำบั่นก็ได้ปรึกษากับนาย วิลเลียม เจ คลอสเนอร์ (บูรณะ วราสันต์) ผู้เป็นสามี ท่านทั้งสองได้มีจิตศรัทธาบริจาคเงิน ๑๑๐๐ บาท ให้เป็นประเดิมในการจัดพิมพ์ แต่ก็ต้องพิมพ์จำนวนมากถึง ๕๐๐๐ เล่มขึ้นไป จึงจะเพียงพอ เพื่อแจกไปถึงเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และถึงนายอำเภอ กำนัน ทุกตำบล ซึ่งมีจำนวน ๑๗๕ อำเภอ กับ ๒๔ กิ่ง มีจำนวนตำบล ทางราชอาณาจักรถึง ๑๗๗๔ ตำบล ฯ และตำบลทางคณะสงฆ์อีกก็มีจำนวนเกือบเท่ากัน ฯ

ขออุทิศกุศลอันพึงจะเกิดจากธรรมทานครั้งนี้ แก่บูรพาจารย์ บรรพบุรุษ และแก่เทพยเจ้าผู้รักษาประเทศชาติและพุทธศาสนา ซึ่งมีพระสยามเทวาธิราชเป็นต้น ตลอดถึงสรรพสัตว์ทั้งปวง ทุกท่านทุกคน ฯ

พระเทพวิสุทธิเวที

วัดมหาพฤฒาราม อ. บางรัก

กรุงเทพมหานคร

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๖

วัสสมูลเทศนา

(แสดงมูลเหตุฝนตกฝนแล้ง)

กัณฑ์อุโบสถภาคเช้า เวลา ๐๘.๐๐ น.

วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๖ (๕๗๖)
๑๕

แสดงทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ณ กรมประชาสัมพันธ์

โดย

พระเทพวิสุทธิเวที วัดมหาพฤฒาราม กรุงเทพ ฯ

สมฺมา ธารๆ ปเวจฺฉนฺโต กาเล เทโว ปวสฺสตุ
วุฑฺฒิภาวาย สตฺตานๆ สมิทฺธๆ เนตุ เมทนินฺติ ฯ

วันนี้ เป็นวันพฤหัสบดี ปัณณรสีดิถีแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันพระวันธรรมสวนะที่ควรต้องบำเพ็ญบุญกุศลบริจาคทาน รักษาศีลพังเทศน์เป็นต้น ของพุทธศาส-

นิกชน เมื่อได้สมาทานรับศีลตามความประสงค์ของตน เสร็จแล้ว จึงเป็นโอกาสที่จะสดับฟังพระธรรมเทศนา เพื่อ อบรมอุปนิสัยหล่อหลอมชุบชีวิตจิตใจในทางดีที่เป็นบุญกุศล เป็นวาสนาบารมี เป็นทางสวรรค์และนิพพานสืบต่อไปใน อนาคต ๆ

โดยเหตุที่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อได้นับถือยึดถือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่ระลึกนึกถึงเป็น ที่พึ่งอาศัยเหนือชีวิตจิตใจ โดยยึดถือเป็นไตรสรณคมน์ ของตนแล้ว ก็ควรต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่ง สอนในพระพุทธศาสนา โดยต้องรักษาศีลอันเป็นข้อประ- พฤติในเบื้องต้น เพื่ออบรมตนให้เป็นคนดีโดยเป็นคนมี จรรยามารยาททางกายและวาจาเรียบร้อยดีงาม และต้อง ประพฤติกุศลธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ต่ำไปถึงส่วนสูงโดยลำดับ ตามทางพระพุทธศาสนาได้สั่งสอนไว้ เช่นฝึกฝนอบรมตน ให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะมีกตัญญูกตเวที มีหิริโอตตัปปะ มีขันติโสรัจจะ มีเมตตากรุณามุทิตาอุเบกขาเป็นต้น ซึ่ง จะเกิดมีผลดีโดยจะเกิดมีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นสืบไปใน อนาคต ๆ เมื่อประพฤติตนได้ดังนี้ จึงจะชื่อว่าเป็น

พุทธศาสนิกชนที่ดี เพราะพระพุทธศาสนาได้สอนให้เป็นคนดีโดยเป็นคนมีศีลมีกัลยาณธรรม ถ้าไม่ประพฤติดีเช่นนี้ก็ไม่สมกับเป็นพุทธศาสนิกชน เปรียบเหมือนกุลบุตรลูกหลาน ถ้ารักเคารพนับถือผู้ใหญ่ในสกุลของตนเช่นบิดามารดาลุงป้าน้าอาปู่ย่าตายายเป็นต้น ก็ต้องเชื่อฟังและประพฤติดี ตามโอวาท คำสั่ง สอน ใน ทางดีที่ ท่านสั่ง สอนไว้ เพราะถ้าไม่ประพฤติตาม ก็ชื่อว่าไม่มีความรักไม่มีความเคารพนับถือท่าน ฉะนั้น ฯ

การรักษาศีลและประพฤติกัลยาณธรรม ย่อมบังเกิดผลดีนานาประการ ย่อมดลบันดาลให้เกิดมีความสุขความเจริญอุดมสมบูรณ์พูนสุขด้วยทรัพย์จากดินสินจากน้ำ ไม่ต้องอดอยากลำบากเดือดร้อนเพราะขาดแคลนน้ำ โดยจะบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาตามต้องการปรารถนา ฯ และตามที่ได้ทราบข่าวติดต่อมาหลายปีว่า ท้องที่แห่งนั้นหรือบ้านเมืองนั้นฝนแล้งอดน้ำประชาชนเดือดร้อน ที่เป็นดังนี้ก็อาจมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากผู้คนในถิ่นนั้นไม่รักษาศีลไม่ประพฤติธรรมทั่วถึงกันเป็นมูลฐานที่สำคัญอยู่ด้วย ฯ และประกอบกับกาลเวลานี้เป็นระยะกาลเวลาที่ควรจะมีฝนเริ่ม

ตกลงมาเพื่อความอุดมสมบูรณ์ดี โดยเหตุนี้ สำหรับกัณฑ์อุโบสถ ภาคเช้าวันพระนี้ จึงจะแสดง วัสสมูลเทศนา กล่าวถึงมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้ง เพื่อประดับสติปัญญาได้ความรู้ในทางดีที่ถูกต้องตามสมควร แล้วประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดมีฝนตกลงมาเพื่อทำให้พสุธาดลพื้นแผ่นดินอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารและผลาหาร ซึ่งเป็นอิฐผลที่คนส่วนมากต้องการปรารถนา แม้ในพิธีทางพระพุทธศาสนาก็มีบทสวดเพื่อขอให้เกิดมีฝนตกลงมา เช่นคาถาสวดในพระราชพิธีพิรุณศาสตรและคาถาพิธีมงคลเป็นต้น ซึ่งสำเร็จได้ด้วยอำนาจสัจจกิริยา คือการตั้งสัตยาธิษฐานปรารถนา แต่ในเทศนากัณฑ์นี้จะนำคาถาซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฉิม) วัดโมลีโลกยาราม ได้แต่งถวายรัชกาลที่ ๕ เมื่อสมัย ๑๐๐ ปีเศษมานี้ ยกขึ้นมาเป็นอุเทศแห่งเทศนา โดยบาลีว่า

สมฺมา ธารๆ ปเวจฺฉนฺโต กาเล เทโว ปวสฺสตุ
วุฑฺฒิภาวาย สตฺตานๆ สมิทฺธๆ เนตุ เมทนิ

แปลความว่า ขอฝนจงหลั่งสายน้ำตกลงมาตามสมควรในฤดูกาลที่ควรจะตก ขอฝนจงนำความมั่งคั่งสมบูรณ์ดี

มาสู่เมทนีพื้นแผ่นดิน เพื่อความเจริญแห่งประชาสัตว์ทั้งหลาย ดังนี้ ฯ

ตามความในคาถานี้เป็นบทสวดวิงวอนขอให้เกิดมีฝนตกลงมาด้วยการตั้งสัตยาธิษฐานปรารถนา แต่จะมีฝนตกลงมาตามปรารถนานั้นหรือไม่ ย่อมต้องประกอบด้วยมูลเหตุสำคัญสามประการ คือ ประการที่หนึ่ง ผู้สวดนั้นเป็นผู้มีบุญบารมีโดยมีศีลมีคุณธรรมสูงมีบุญญาภินิหารกุศลสมภารมากน้อยเพียงใด ประการที่สอง ผู้สวดนั้นเป็นผู้มีสมาธิจิต มีจิตพลานุภาพสูงมากน้อยเพียงใด และประการที่สามที่สำคัญที่สุดคือประชาชนหมู่คนในท้องถิ่นแห่งนั้นเป็นผู้มีศีลมีคุณธรรมสูงมากน้อยเพียงใด เมื่อมีมูลเหตุสำคัญสามประการนี้ครบถ้วนบริบูรณ์ดีแล้ว ฝนก็จึงจะตกลงมาตามปรารถนา แต่ถ้าขาดไปแม้ข้อหนึ่งข้อใด ฝนก็จะไม่ตกลงมาตามต้องการ เพราะมูลเหตุเป็นส่วนสำคัญที่จะบันดาลให้เกิดมีฝนตกหรือเกิดมีฝนแล้ง และมูลเหตุนั้นย่อมมีทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม กล่าวคือ :—

มูลเหตุทางคดีโลกนั้น เป็นมูลเหตุตามหลักวิทยาศาสตร์ที่เป็นส่วนรูปธรรม เช่นวิธีการทำฝนเทียมในสมัยนี้

ยุคนี้ ซึ่งเมื่อทำแล้วย่อมเกิดมีฝนตกลงมา นับว่าได้ผลดีแน่นอน แต่การทำฝนเทียมนั้นก็ต้องใช้จ่ายทุนรอนเป็นจำนวนมากหลายหมื่นหลายแสนบาท และมีมูลเหตุอีกอย่างหนึ่งคือ ถ้าในท้องถิ่นพื้นที่แห่งใด มีต้นไม้ป่าไม้มาก ก็จะมีฝนตกลงมามาก แต่ถ้าในท้องถิ่นพื้นที่แห่งใด ไม่มีต้นไม้ไม่มีป่าไม้ซึ่งเป็นท้องถิ่นแห้งแล้งกันดาร ก็จะไม่มีฝนตกลงมาและจะกลายเป็นที่แห้งแล้งสืบไป ฯ มูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้งตามหลักวิทยาศาสตร์ดังกล่าวนี้ ก็ถูกต้องตรงกันกับหลักอภิธรรมส่วนประมัตถ์ทางคติธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะต้นไม้แต่ละต้นย่อมมีอาโปธาตุคือธาตุน้ำหล่อเลี้ยงไว้เพียงพอจึงจะดำรงอยู่ได้ ถ้าในป่าใหญ่แห่งใดมีต้นไม้มากหลาย ก็จะกลายเป็นแดนแห่งอาโปธาตุ ทำให้เกิดความชุ่มเย็นและมีความชุ่มชื้นทั่วไปในบริเวณใกล้เคียงกัน และอาโปธาตุนี้เป็นธาตุที่ละเอียดมากที่สุดกว่าธาตุใด ๆ ในบรรดาธาตุทั้ง ๔ จึงไม่อาจสัมผัสถูกต้องได้ด้วยกายประสาท ส่วนวาโยธาตุคือธาตุลมและเตโชธาตุคือธาตุไฟนั้นอาจสัมผัสถูกต้องได้ด้วยกายประสาท โดยเหตุนี้อาโปธาตุจึงไม่ใช่น้ำธรรมดาที่เราดื่มกินหรือใช้อาบเป็นต้น

เมื่อเป็นชาตุละเอียดมากเช่นนี้ อาโปชาตุนั้นจึงเกิดกลายเป็นไอน้ำระเหยลอยสูงขึ้นสู่อากาศเบื้องบนที่มีความเย็นกว่าเบื้องล่าง ดังนั้นเมื่อสถานที่ท้องถิ่นแห่งใด มิต้นไม้ป่าไม้มากหรือมีหนองน้ำใหญ่มีบึงใหญ่ ตลอดถึงพื้นที่ซึ่งเป็นทะเลมหาสมุทร จึงมีอาโปชาตุมากในอากาศเบื้องบน และเมื่อมีมากเกินอัตรา ก็จะลอยไปเกาะรวมกันเป็นกลุ่มก้อนเมฆแล้วเกิดกลายเป็นสายฝนตกลงมาสู่เบื้องล่าง เรียกว่ามีฝนตกดี ฯ ส่วนพื้นที่ซึ่งไม่มีต้นไม้ ไม่มีป่าไม้ใหญ่ ไม่มีหนองน้ำใหญ่ ไม่มีบึงใหญ่ ก็จะมีอาโปชาตุน้อยจึงไม่มีความชุ่มเย็นชุ่มชื่นเพียงพอ แม้มีกลุ่มเมฆลอยมาในเบื้องบนแต่ก็จะลอยผ่านพ้นเลยไป จึงไม่มีฝนตกหรือแม้จะตกแต่ก็จะตกน้อยจะได้น้ำไม่เพียงพอตามความต้องการ ฯ ที่เป็นดังนี้ ก็เพราะความชุ่มเย็นที่เกิดจากอาโปชาตุในเบื้องล่างนั้น จะมีกำลังเป็นแรงดึงดูดกลุ่มเมฆให้ลอยต่ำลงมาจนเกิดกลายเป็นสายฝนตกลงมา ฯ

ส่วนมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้งตามทางคดีธรรม ในพระพุทธศาสนานั้น ก็เป็นมูลเหตุแห่งส่วนนามธรรม ไม่ใช่ส่วนรูปธรรม จึงไม่อาจพิสูจน์ได้โดยหลักวิทยาศาสตร์

แต่ย่อมอาจใช้สติปัญญาขั้นสูงพิจารณาให้รู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยเหตุผลที่ชอบ กล่าวคือ ท่านแสดงมูลเหตุไว้หลายประการแต่ในการแสดงครั้งนี้ จะชี้แจงมูลเหตุที่สำคัญสองประการคือ (๑) การรักษาศีลถือศีลหรือไม่รักษาศีลไม่ถือศีล (๒) การประพฤติธรรมถือธรรมหรือไม่ประพฤติธรรมไม่ถือธรรม ซึ่งเป็นมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้งที่สำคัญที่สุด ๆ

การรักษาศีลถือศีลหรือไม่รักษาศีลไม่ถือศีลเป็นมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้งนั้น ท่านแสดงไว้หลายแห่ง แต่ในการแสดงครั้งนี้ จะยกเรื่องกุรุธรรมชาดกในติกนิบาตชาดกมาแสดงเป็นหลักฐาน ซึ่งมีความย่อว่า ในสมัยเมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ก่อสร้างพระบารมีอยู่นั้น ในกาลชาติครั้งหนึ่ง พระองค์ได้ทรงอุบัติบังเกิดเป็นพระบรมราชโอรสแห่งพระเจ้าธนัญชัยโกรพยราช เมืองอินทปัตถนคร แคว้นกุรุรัฐ เมื่อทรงเจริญวัยจึงได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ เมืองตักกสิลา แล้วเสด็จกลับมาสู่พระนคร ทรงได้รับสถาปนาขึ้นเป็นองค์อุปราชรัชทายาท เมื่อสมเด็จพระบรมชนกนาถราชบิดาสวรรคตแล้ว ก็ได้ทรงเสวยราชย์ เป็นองค์พระมหากษัตริย์

และให้ทรงสถาปนาพระราชอนุชาของพระองค์ ได้ทรงดำรงตำแหน่งเป็นองค์อุปราช เมื่อได้ทรงเสวยราชย์แล้วองค์พระโพธิสัตว์ก็ได้ทรงดำรงค์อยู่ในทศพิธราชธรรมตามโบราณขัตติยราชประเพณี ทั้งยังทรงรักษากุรุธรรมคือทรงถือศีล ๕ เป็นนิตย์ แม้สมเด็จพระบรมราชชนนีมารดา และสมเด็จพระบรมราชินีอรรคมเหษี สมเด็จพระอนุชาธิราชองค์อุปราช พราหมณ์ปุโรหิตาจารย์ ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ประชาชนพลเมือง ตลอดถึงหญิงโสเภณีประจำเมือง คนทุกคนต่างก็ถือศีล ๕ เป็นนิตย์ ได้ปฏิบัติโดยเสด็จพระราชจริยาวัตร จึงบันดาลให้เกิดมีฝนตกต้องตามฤดูกาล บ้านเมืองก็อุดมสมบูรณ์พูนสุขทุกแห่งหนตลอดทั่วพระราชอาณาเขต ฯ ฝ่ายประเทศกาลิงครัฐ ก็เกิดวิบัติโดยฟ้าฝนแห้งแล้ง เกิดข้าวยากหมากแพง แม้องค์พระมหากษัตริย์กาลิงคราช จะได้ทรงทำพิธีการใด ๆ เพื่อให้ฝนตกแต่ฝนก็ไม่ตก ผลสุดท้ายต้องทรงใช้ให้ข้าราชการผู้ใหญ่นำแผ่นทองคำไปขอจดจารึกข้อความกุรุธรรมคือศีล ๕ มาจากพระราชสำนักแห่งพระโพธิสัตว์เมืองอินทปัตถนคร และพร้อมกันรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์เป็นนิตย์ทั่วทุกคน ฝนจึงตกลงมา

ตามปรารถนา พ้นจากภาวะอดอยาก บ้านเมืองกาลิงครัฐ ก็อุดมสมบูรณ์ดี ฯ การรักษาศีลถือศีล ๕ เป็นต้นเป็นมูลเหตุแห่งฝนตกดี ดังตัวอย่างที่แสดงมานี้ ฯ

ส่วนการประพฤติธรรมถือธรรม หรือไม่ประพฤติธรรมไม่ถือธรรม เป็นมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้งนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงไว้ในปัตตกรรมวรรค ทุติยปัณณาสก์ จตุกกนิบาต องคุตตรนิกาย โดยพระบาลีว่า ยสฺมึ ภิกฺขเว สมเย ราชาโน ธมฺมิกา โหนฺติ ดังนี้เป็นต้น แปลความว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สมัยใด พระราชาผู้เป็นใหญ่ในหมู่ชนทรงประพฤติธรรมดำรงค์อยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงเป็นธรรมิกราช สมัยนั้น ข้าราชการ สมณพราหมณาจารย์ เศรษฐี คฤหบดี ประชาชนพลเมืองทั้งหลาย ต่างก็จะพากันประพฤติธรรมตามเสด็จ เมื่อเป็นดังนี้ ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลาย ต่างก็จะโคจรไปตามทิศทางของตนโดยสม่ำเสมอ กลางคืนกลางวัน เดือน ฤดู ปี ก็จะมีสม่ำเสมอ จะมีลมพัดมาสม่ำเสมอตามฤดูกาลตามทิศทาง

ที่เคยพัดมา เทวดาฟ้าดินก็จะชื่นชมโสมนัสยินดี และจะบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาตามสมควรไม่มากไม่น้อย ให้ฝนตกในฤดูกาลที่ควรจะตกลงมา ข้าวกล้าพืชพันธุ์ ธัญญาหารผลาหารก็จะเกิดมีผลดีตามต้องการ มนุษย์ทั้งหลายก็จะได้บริโภคอิ่มหนำสำราญ เป็นผู้มีอายุยืน มีผิวพรรณสดใสดี มีกำลังแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ดังนี้ ฯ และในทางร้ายที่เสียหายฝ่ายไม่ดี ก็พึงทราบโดยนัยตรงกันข้ามจากที่แสดงมานี้ กล่าวคือ ถ้าไม่ประพฤติธรรมทั่วถึงกันในหมู่ชนนั้น ๆ การโคจรของดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลาย ตลอดถึงกลางวันกลางคืน เดือน ฤดู และปี ก็จะคลาดเคลื่อนไปหมด เมื่อเป็นดังนี้ ก็จะมีลมพัดมาผิดฤดูกาลผิดทิศทางที่เคยพัดมา จะมีลมพัดมาไม่สม่ำเสมอ คือบางคราวก็มีลมพัดมาแรงมาก จนเกิดเสียหาย แต่บางคราวก็ไม่มีลมพัดมา และเทวดาฟ้าดินก็จะโกรธเคือง จะบันดาลไม่ให้มีฝนตกลงมาตามสมควรโดยมีมากบ้างน้อยบ้าง และจะมีฝนตกลงมาผิดฤดูกาล ข้าวกล้าพืชพันธุ์ ธัญญาหารผลาหารก็จะเสียหาย มนุษย์ทั้งหลายก็จะอดอยากลำบากเดือดร้อน จะมีอายุสั้นอายุน้อย มีผิว

พรรณเศร้าหมอง มีกำลังน้อย เกิดมีโรคภัยไข้เจ็บมากมาเบียดเบียน ฯ เมื่อทรงแสดงดังนี้แล้ว พระพุทธองค์จึงทรงแสดงเป็นประพันธ์คาถาว่า

คูนฺนญฺเจ ตรมานานำ อุชุ๎ คจฺฉติ ปุงฺคโว

ดังนี้เป็นต้น แปลความว่า เมื่อฝูงโคว่ายข้ามแม่น้ำไป ถ้าโคตัวหัวหน้าว่ายไปตรง โคทั้งหลายก็จะว่ายตรงตามไป ฉันใด ถ้าผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าในหมู่มนุษย์ประพฤติธรรม ประชาชนผู้อยู่ภายในปกครองก็ย่อมประพฤติธรรมตาม ฉันนั้น ถ้าพระราชา (เป็นต้น) ทรงประพฤติธรรม ราษฎรทั้งปวงก็จะอยู่เป็นสุขสบายดี ดังนี้ ฯ การประพฤติธรรมคือธรรมหรือการไม่ประพฤติธรรมไม่คือธรรม เป็นมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้ง มีหลักฐานในพระบาลีดังแสดงมานี้ ฯ

ตามที่แสดงมานี้ ได้ใจความว่า การรักษาศีลคือศีลก็ดี การประพฤติธรรมคือธรรมก็ดี แต่ละอย่างย่อมเป็นมูลเหตุฝ่ายดีที่สำคัญที่จะบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาดีตามต้องการปรารถนา ส่วนการไม่รักษาศีลไม่คือศีลก็ดี การ

ไม่ประพฤติธรรมไม่ถือธรรมก็ดี แต่ละอย่างย่อมเป็นมูลเหตุฝ่ายร้ายอย่างสำคัญที่จะบันดาลให้เกิดมีฝนแล้ง ๆ มูลเหตุสำคัญเหล่านี้แต่ละฝ่ายมีอรรถาธิบายว่า ในชุมนุมชนหนึ่ง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่นคนในครอบครัวหนึ่ง ๆ ในตระกูลหนึ่ง ๆ ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ในตำบลหนึ่ง ๆ หรือในอำเภอ จังหวัด ประเทศหนึ่ง ๆ ถ้าคนเหล่านั้นทุกคนต่างก็รักษาศีลด้วยจิตเป็นกุศล เช่นในการรักษาศีล ๕ เป็นต้น ก็ต้องมีคุณธรรมประจำใจ จึงจะสามารถรักษาศีลข้อนั้น ๆ ได้ดี กล่าวคือ ถ้าจะรักษาศีลข้อที่หนึ่ง คือปาณาติบาตงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ก็ต้องมีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณาต่อสัตว์ทั้งปวง โดยถือหลักเห็นอกเราอกเขา คือต้องคิดว่า เรารักสุขเกลียดทุกข์ ฉันใด ผู้อื่นสัตว์อื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์ ฉันนั้น เราไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาเฉี่ยนตีมาเบียดเบียนมาทำร้ายร่างกายมาฆ่าเรา ฉันใด ผู้อื่นสัตว์อื่นก็ไม่ต้องการให้เราไปเฉี่ยนตีไปเบียดเบียนไปทำร้ายร่างกายไปฆ่าเขา ฉันนั้น เรารักร่างกายชีวิตของเรา ฉันใด ผู้อื่นสัตว์อื่นเขาก็รักร่างกายชีวิตของเขา ฉันนั้น เมื่อมีจิตใจเป็นกุศลเช่นนี้เป็นต้น จึงจะสามารถรักษาศีลข้อที่หนึ่ง คือ

ปาณาติบาตได้มั่นคง แม้จะมีผู้อื่นสัตว์อื่นมาทำร้ายมาฆ่าเรา เมื่อเราหลบหลีกเลี่ยงหนีไม่พ้นเราก็ยอมตายยอมรับกรรม ไม่ยอมล่วงละเมิดทำให้ศีลข้อนั้นขาดไป ถ้าทำได้ดังนี้จึงจะชื่อว่ารักษาศีลข้อที่หนึ่งด้วยจิตเป็นกุศล และชื่อว่ารักษาศีลด้วยถือศีลด้วย ฯ อนึ่งถ้าจะรักษาศีลข้อที่สองคือ อทินนาทานงดเว้นจากการลักทรัพย์หรือจี้ปล้นเอาทรัพย์ของผู้อื่นเป็นต้น ก็ต้องถือสัมมาอาชีพคือประกอบอาชีพโดยชอบธรรมไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดกฎศีลธรรม ต้องใช้มือใช้เท้าสติปัญญาความฉลาดความสามารถของเราเอง ทำการงานที่ชอบเพื่อได้ทรัพย์มาเป็นกรรมสิทธิ์ของเราโดยชอบธรรม และต้องคิดให้เห็นจริงว่า เราก็เป็นมนุษย์เป็นคนเหมือนคนอื่นเขา เหตุไฉนเราจึงจะไม่ทำการงานหาทรัพย์มาโดยชอบเหมือนเขา เรารักหวงแหนทรัพย์สินของเราอย่างไร ผู้อื่นเขาก็รักและหวงแหนทรัพย์สินของเขาอย่างนั้น เมื่อคิดได้ดังนี้ จึงไม่สมควรไปลักไปจี้ปล้นเอาทรัพย์สินของผู้อื่น และต้องนึกคิดให้เกิดมีสันโดษ คือความยินดีพอใจเฉพาะในทรัพย์สินของตนเอง ควรกำจัดความโลภเสียให้หมดสิ้นไปโดยต้องทำจิตใจให้รู้จักพอฯ ถ้า

จะรักษาศีลข้อที่สามคือกาเมสุมิจฉาจาร การไม่ล่วงละเมิดไม่ประพฤติผิดในคู่ครองของผู้อื่น ก็ต้องถืออกเราอกเขา และต้องคิดเห็นหัวอกของคู่ครองของตน ต้องยึดมั่นถือมั่นใน **สทารสันโดษ** คือความยินดีพอใจเฉพาะในคู่ครองของตน และควรอบรมจิตใจให้เกิดมีกามสังวร ให้รู้จักพอเสียบ้างฯ ถ้าจะรักษาศีลข้อที่สี่ คือมุสาวาท ไม่พูดเท็จ ก็ต้องยึดถือสัจจะคือความจริงใจไว้ให้มั่นคง แม้จะถูกบังคับขู่เข็ญถูกทรมานให้ลำบากเจ็บปวด ก็ต้องไม่ยอมพูดเท็จโกหกให้เคลื่อนคลาดผิดพลาดจากความจริง โดยยึดถือพุทธภาษิตว่า **สจฺเจน กิตฺติ ปปฺโปติ** คนได้มีเกียรติเพราะยึดถือความจริง **สจฺจํ เว อมตา วาจา** คำพูดจริงเป็นคำพูดที่ไม่ตายจากความดี ดังนี้เป็นต้นฯ ถ้าจะรักษาศีลข้อที่ห้า คือสุราเมรัยไม่ดื่มสุราและน้ำมันเมา หรือสูบยาเสพติดให้โทษ ก็ต้องมีสติสัมปชัญญะ รู้สึกสำนึกถึงโทษความเสียหายที่จะเกิดมีมาเพราะการดื่มการสูบนั้น ต้องยึดถือสัจจะความจริงใจทำจิตใจให้เข้มแข็งข่มจิตใจห้ามจิตใจ บังคับจิตใจไว้ให้ได้ฯ ถ้าได้รักษาศีลด้วยจิตใจเป็นกุศล โดยยึดถือคุณธรรมไว้ประจำใจ ดังแสดงมานี้ ก็จงจะได้ชื่อว่า

โทสะโมหะริษยาพยาบาทอาฆาตมาตรร้าย ตระหนี่เหนียวถี่ถือด้าน อวดดี มิทิฏฐิมานะจัด เป็นต้น และเป็นคนมีหิริความละอายต่อความชั่ว มีโอตตัปปะเกรงกลัวต่อบาปกรรม มีขันติอดทนต่อกัน มีโสรัจจะสงบเสี่ยมเจียมตัว ถ้าเป็นผู้น้อยเป็นบุตรหลาน ศิษยานุศิษย์ ก็มีสัมมาคารวะเคารพนับถือต่อผู้ใหญ่ เชื่อฟังตั้งอยู่ในโอวาทคำสั่งสอนในทางดีของมารดาบิดาครูบาอาจารย์เป็นต้น ทั้งต้องเป็นคนมีกตัญญูกตเวทีประพฤติดีต่อท่านเหล่านั้น ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องมีเมตตากรุณามุทิตาอุเบกขาต่อผู้น้อย ถือยุติธรรมไม่ลำเอียงด้วยอคติ ๔ ประการ มีความสมานสามัคคีปรองดองรักใคร่กันดี มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี เผื่อแผ่เกื้อกูลอุดหนุนช่วยเหลือแก่กันและกัน เช่นนี้เป็นต้น ชื่อว่าเป็นคนประพฤติธรรมถือธรรม และควรต้องบำเพ็ญบุญกุศลบริจาคให้ทานนานาประการอยู่เสมอเป็นนิตย์ ฯ

เมื่อผู้คนในชุมนุมชนต่าง ๆ เหล่านั้น ๆ ตลอดถึงพระภิกษุสงฆ์สามเณรสมณชีพราหมณ์ตามวัดวาอารามในท้องถิ่นแห่งนั้น ๆ ต่างก็พร้อมเพรียงกันรักษาศีลถือศีลหรือประพฤติธรรมถือธรรม ดังแสดงมานี้ เทวดาฟ้าดิน

ทั้งหลาย คือเทวดาผู้เป็นญาติสาโลหิต ซึ่งได้แก่วิญญาณของบรรพบุรุษผู้ที่ตายจากไปแล้ว เช่นมารดา บิดา ปู่ย่าตายายเป็นต้น โดยนับขึ้นไปถึง ๗ ชั่วคน ถ้ายังไม่ไปเกิดไม่ไปอยู่ที่อื่นไกล วิญญาณของบรรพบุรุษเหล่านั้น ถ้าเป็นชั้นสูงก็เรียกว่า เทวดา และก็จะมาเป็นเทวดาสถิตย์อยู่ตามบ้านเรือนเดิมเพื่ออุปถัมภ์ค้ำชูดูแลรักษาลูกหลาน และคอยรับส่วนบุญกุศลหรือรับเครื่องเซ่นไหว้สังเวย จากลูกหลาน แต่ถ้าเป็นวิญญาณชั้นต่ำก็เรียกว่าผีเฮือนหรือผีเรือนเป็นต้นก็ดี ภุมมเทวดาผู้อยู่ตามพื้นแผ่นดินเป็นเจ้าที่เจ้าทางหรือเป็นพระภูมิก็ดี อารักษเทวดาผู้สถิตย์ดูแลรักษาอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ก็ดี รุกขเทวดาผู้สถิตย์อยู่ตามต้นไม้ใหญ่น้อยทั้งหลายก็ดี ตลอดถึงอากาสัฏฐกเทวดาผู้จรจาริกลอยอยู่ตามอากาศเวหาก็ดี พวกเทวดาต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านี้เป็นต้น ต่างก็จะพากันชื่นชมโสมนัสยินดีต่อพวกมนุษย์ผู้ถือศีลประพฤติธรรมเหล่านั้นๆ ในท้องถิ่นแห่งนั้นๆ และมีเมตตากรุณาคอยติดตามอุปถัมภ์ค้ำชู ให้เกิดมีโชคชัยมีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นสืบไป และก็จะส่งข่าวดีนี้รายงานขึ้นไปถึงพวก **วลาหกเทวดา**ผู้จรจาริกอยู่ตามอากาศเบื้องสูง

วลาหกเทวดา ผู้บันดาลให้เกิดมีความร้อนจัดมากจนผิดปรกติในฤดูร้อน หรือให้เกิดมีความร้อนในฤดูหนาว (๓) **อัพภวลาหกเทวดา**ผู้บันดาลให้เกิดมีหมอกเมฆหนาแน่นผิดปรกติจนบีดบังแสงพระจันทร์พระอาทิตย์ตลอดเจ็ดวัน หรือให้เกิดมีหมอกเมฆในเดือนห้าเดือนหก (๔) **วาตวลาหกเทวดา**ผู้บันดาลให้เกิดมีลมพัดแรงจัดมากผิดปรกติที่สามารถหักโค่นต้นไม้ให้หักล้มแหลกกระจายเป็นต้น หรือให้เกิดมีลมแรงมากพัดมาผิดทิศผิดทางผิดฤดูกาล (๕) **วัสสวลาหกเทวดา**ผู้บันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมามากมายในฤดูฝน ซึ่งมิใช่ฝนตามปรกติธรรมดา หรือให้เกิดมีฝนตกลงมาในกาลเวลามิใช่ฤดูฝน ฯ และในอรรถกถาแห่งวลาหกสังยุตต์นั้น ท่านแสดงมูลเหตุให้เกิดมีฝนตกลงมาว่ามีแปดประการคือ (๑) **นาคานุภาเวนะ** เพราะอานุภาพแห่งพวกพระยานาคทั้งหลายได้บันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมา (๒) **สุปัณณานุภาเวนะ** เพราะอานุภาพแห่งพวกพระยาครุฑทั้งหลายได้บันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมา (๓) **เทวานุภาเวนะ** เพราะอานุภาพแห่งพวกเทพยเจ้าทั้งหลาย ได้บันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมา (๔) **สัจจะกิริยายะ** เพราะ

การตั้งสัตยาธิษฐานขอฝน เพื่อให้เกิดมีฝนตกลงมา ของบุคคลผู้มีบุญบารมีมีศีลมีคุณธรรมสูงมีบุญญาภินิหารกุศลสมภารมาก (๕) **อุตุสมุฏฐานนะ** เพราะฝนตกลงมาตามปรกติในฤดูฝนตามกาลเวลาที่ควรจะมีฝนตก (๖) **มาราวัฏฏนะ** เพราะพระยามารบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาเพื่อกำจัดทำลายทำให้เกิดความเสียหาย (๗) **อิทธิพเลนะ** เพราะกำลังแห่งอิทธิฤทธิ์ของผู้มีฤทธานุภาพมากหากบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาเพื่อช่วยเหลือให้พ้นจากภาวะอดน้ำ (๘) **วินาสกะเมเฆนะ** เพราะอกาลเมฆบันดาลให้เกิดมีฝนตกลงมาเพื่อกำจัดทำลายทำให้เกิดความเสียหาย ฯ นอกจากมูลเหตุแปดประการเหล่านี้ ก็อาจมีมูลเหตุอื่นอีก เช่นเพราะ**พุทธานุภาพ ธัมมานุภาพ สังฆานุภาพ และเพราะปุญญานุภาพ** แห่งบุคคลหรือสัตว์ผู้มีบุญกุศลมาก เช่นช้างปัจจัยนาเคนทร์มงคลหัตถีเผือกผู้คู่บุญบารมีแห่งพระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์เป็นต้น ฯ

เมื่อสาธุชนผู้สดับฟังได้ทราบ ได้รู้แจ้งชัดถึงมูลเหตุให้เกิดมีฝนตก และมูลเหตุให้เกิดมีฝนแล้ง ดังแสดงมานี้

ก็จงเกิดมีกุศลจิตศรัทธา มีอุตสาหะเพียรพยายามรักษาศีล ถือศีลตามกำลังสติปัญญาความสามารถ และจงประพฤติปฏิบัติธรรมถือธรรม โดยยึดมั่นคุณธรรมความดี มีสัมมาคารวะ มีกตัญญูกตเวทีเป็นต้น จงอบรมตนให้เป็นคนดีมีศีลมีคุณธรรมประจำใจ จะได้ประสพผลดีโดยจะเกิดมีฝนตกลงมาตามต้องการปรารถนา ฯ

ได้แสดงพระธรรมเทศนามา ในวัสสมูลกถา กล่าวถึงมูลเหตุแห่งฝนตกฝนแล้ง ก็สมควรแก่เวลาเพียงเท่านี้ ฯ

เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

พิมพ์ที่ ร.พ. มิตรไทย 15 ซอยชนะสงคราม ถนนพระอาทิตย์
กรุงเทพมหานคร โทร. 820355
นายโสรัจ มีสวรรค์ ผู้พิมพ์โฆษณา มิ.ย. 2516